

Клочко А.М.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри міжнародних відносин
Сумського національного аграрного університету

Зеленський О.М.,
здобувач ступеня доктора філософії
кафедри міжнародних відносин
Сумського національного аграрного університету

УДК 343

DOI 10.32782/2663-5666.2025.2.7

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Вступ. Посилення євроінтеграційних процесів в Україні зумовлює необхідність виконання державою приписів, що визначають готовність вступу країни до Європейського Союзу (далі – ЄС). Під ними розуміються Копенгагенські критерії [1] як сукупність правових, економічних та юридичних вимог, виконання яких свідчить про готовність держави до повноправної приналежності та засвідчує відповідність заявленим критеріям. В контексті досягнення політичного критерію щодо забезпечення демократії та прав людини в Україні проведено ряд важливих реформ, окремі з яких ще перебувають у стадії реалізації, спрямованих, для прикладу, на приведення судової системи до європейських стандартів. Актуальність проблеми кримінально-правової протидії корупційним правопорушенням в Україні зумовлена важливістю виконання Копенгагенських критеріїв, що визначають готовність держави до вступу до ЄС. Підтвердженням цього є проведення судової реформи та утворення Вищого антикорупційного суду, що має забезпечувати довіру суспільства у прагненні ефективно протидіяти корупційним зловживанням та відповідати європейським цінностям.

Метою цієї статті є дослідження проблем кримінально-правової протидії корупційним правопорушенням в Україні у контексті євроінтеграційних процесів та викликів воєнного часу, а також обґрунтування доцільності вдосконалення правових механізмів запобігання корупції для узгодження відповідної кримінально-правової політики України з Копенгагенськими критеріями вступу до ЄС.

Виклад основного матеріалу. Проблема протидії корупційним кримінальним правопорушенням в Україні викликає значний інтерес наукової спільноти, що обумовлюється

систематичними проявами цього виду злочинності у суспільстві не зважаючи на зусилля вчених, практиків та законодавця вдосконалити систему протидії корупційним зловживанням та мінімізувати поширення випадків одержання неправомірної вигоди. До проблеми протидії корупції зверталися вчені на національному рівні, ґрунтовно аналізуючи її багатогранні прояви в різні історичні періоди становлення української державності та розвитку її правової системи. У працях вітчизняних науковців акцентується увага на еволюції корупційних механізмів, їх детермінантах і суспільно-правових наслідках, що обумовлює необхідність постійного вдосконалення відповідних правових засобів протидії та узгодження їх зі світовими стандартами. Зокрема, Мазарекі А., Мельник Т. здійснили дослідження основних векторів співпраці України з ЄС у сфері запобігання та протидії корупції, спільних ініціатив та програм, а також ступіня впровадження європейських стандартів антикорупційної політики в національну правову систему України [2]. Юзікова Н. С., Корнякова Т. В., Хом'яченко дослідили проблему корупції в Україні в умовах воєнного стану та здійснили аналіз ефективності Антикорупційної програми на 2023–2025 роки, а також оцінили вплив європейського досвіду та *acquis communautaire* ЄС на формування української антикорупційної політики [3]. Войтенко Ю. здійснив ґрунтовний дослідження практик окремих держав ЄС у сфері протидії корупції, зокрема шляхом порівняння особливостей реалізації антикорупційної політики та засобів мінімізації корупційних діянь посадових осіб [4]. Відповідно до статті 1 Конституції України, Україна є незалежною, демократичною, соціальною та правовою суверенною державою [5].

Основоположні засади верховенства права, законності та справедливості покликані бути забезпеченими на всій території України. Протенавність корупції підриває ці принципи, породжуючи численні негативні наслідки у сферах економіки, політики, соціального розвитку, інвестиційної діяльності та міжнародного іміджу держави. Корупція, визнана глобальною проблемою, не залежить від політичної системи чи рівня економічного розвитку держави, а має універсальний характер.

У сучасних умовах протидія корупційним кримінальним правопорушенням в Україні набула особливої актуальності, що зумовлено поєднанням двох ключових факторів: інтенсифікації євроінтеграційного курсу *держави та викликів, спричинених дією правового режиму воєнного стану*.

Перший фактор – євроінтеграційний вектор розвитку України передбачає наближення національного правопорядку до правової системи ЄС, зокрема шляхом імплементації принципів верховенства права, належного урядування та доброчесності. Корупція розглядається як одна з основних перешкод на шляху реалізації цих принципів, оскільки вона суттєво підриває довіру до державних інституцій, знижує ефективність управління та створює значні ризики для інвестиційного клімату. Відповідно, боротьба з корупцією є не лише внутрішнім завданням державної політики, а й обов'язковою складовою процесу європейської інтеграції та виконання міжнародно-правових зобов'язань України, зокрема відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (зокрема, ст. 22 «Боротьба зі злочинністю та корупцією») [6].

Другий фактор – чинний правовий режим воєнного стану, який створює додаткові ризики і виклики для забезпечення законності та правопорядку. Воєнні дії, мобілізаційні процеси та надзвичайні обставини зумовлюють підвищену вразливість державного апарату та суспільства до корупційних проявів. У таких умовах значно зростають можливості для зловживання владою, непрозорого використання ресурсів, а також порушення законності з боку посадових осіб, зокрема у сферах мобілізації, гуманітарної допомоги та розподілу матеріальних цінностей [7;8].

Поєднання цих двох чинників вимагає комплексного підходу до розроблення і впровадження ефективної антикорупційної політики. Євроінтеграційні прагнення потребують запровадження дієвих механізмів превенції та протидії корупційним правопорушенням відповідно

до стандартів ЄС. Одночасно необхідно враховувати специфіку правового режиму воєнного стану, що обумовлює потребу у додаткових гарантіях забезпечення законності та контролю за діяльністю органів державної влади.

Цифровізація економіки потребує застосування сучасних інноваційних інструментів для підвищення ефективності окремих її важливих секторів, мінімізації зловживань та створення превентивного бар'єра проти вчинення кримінальних правопорушень. Незважаючи на виклики, зумовлені воєнним станом, усі сектори українського суспільства продовжують свою діяльність. Обмежувальні заходи, запроваджені у 2019–2021 роках, мали негативний вплив на індекси корупції в Україні. Пандемія COVID-19 створила особливі умови для ведення бізнесу в Україні: закриття кордонів та підприємств, скорочення ланцюгів постачання, переривання контактів з клієнтами та партнерами. Усе це заклало підґрунтя для зростання корупційних ризиків. Разом з тим, у 2021 році відзначався позитивний розвиток національної економіки після тривалого спаду, спричиненого пандемією COVID-19. Натомість 2022 рік став випробуванням та часом адаптації для українського суспільства, позначеним поєднанням внутрішніх трансформацій та зовнішніх загроз. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну, розпочате 24 лютого 2022 року, створило суттєві ризики для національної та економічної безпеки, а також територіальної цілісності держави.

Разом з тим судова реформа в Україні, розпочата у 2014 році [9], була спрямована на оптимізацію судової системи держави через запровадження ряду істотних кадрових, законодавчих та інституційних змін. Важливою складовою мети реформи правосуддя можна визначити зусилля спрямовані на очищення судової системи від корупційних зловживань та забезпечення її незалежності. В контексті боротьби із корупцією важливим результатом реформи стало створення спеціалізованого суду в системі судоустрою України, а саме – Вищого антикорупційного суду (ВАКС), який забезпечує провадження правосуддя з 2019 року. Діяльність та засади організації ВАКС визначені у положеннях Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» [10]. Забезпечуючи здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях щодо корупційних зловживань, а також пов'язаних з ними правопорушень, ВАКС, безумовно є важливим елементом у системі суб'єктів протидії корупції у державі. Окрім кримінальних

проваджень на час дії правового режиму воєнного стану до повноважень ВАКС належить провадження правосуддя в тому числі у цивільних справах про стягнення заблокованих активів юридичних та фізичних осіб, які знаходяться під санкціями. Також повноваження ВАКС поширюються на розгляд цивільних проваджень щодо визнання активів необґрунтованими. У межах судової реформи було засновано Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та Вищу раду правосуддя. Функціонування цих інституцій має носити дієвий а не формальний характер з огляду на нагальність протидії корупції та забезпечення доброчесності суддівського корпусу.

Слід констатувати, що прояви корупції в Україні зазнали певних трансформацій в умовах дії правового режиму воєнного стану, що спричинило виникнення її нових форм. Такі трансформації проявляються, насамперед, через: 1) зловживання службовим становищем під час розподілі гуманітарної допомоги та державних оборонних замовлень; 2) корупційних діяннях, пов'язаних з незаконним перетином державного кордону України чоловіками призовного віку. Тимчасові обмеження, пов'язані із перетином державного кордону України, зокрема, військово-возобов'язаними особами в умовах воєнного стану, обумовлені необхідністю збереження територіальної цілісності та недоторканості України. Ці обмеження стосуються військово-возобов'язаних чоловіків у віці від 18 до 60 років, а також військово-возобов'язаних жінок, що обґрунтоване положеннями Закону України «Про правовий режим воєнного стану», а саме ст. 20 «Правовий статус та обмеження прав і свобод громадян та прав і законних інтересів юридичних осіб в умовах воєнного стану» [11]. До найбільш поширених практик незаконного виїзду з України з елементами корупції та одержання неправомірної вигоди належать такі діяння:

1) *зловживання з боку державних органів, які оформлюють листи-прохання про надання дозволу на виїзд за межі держави військово-возобов'язаним чоловікам, які не мають законних підстав для виїзду*. Подібні діяння мали наслідком появу за кордоном осіб, які набули статусу так званих «авіаційних інженерів» та інших фіктивних фахівців;

2) *ухвалення рішень про виїзд за межі України військово-возобов'язаних осіб під виглядом водіїв транспортних засобів із гуманітарними вантажами через систему «Шлях»*. Останні видають себе за волонтерів, проте в решті решт не доставляють жодних вантажів та не повертаються до України. Окрім цього були

підтверджені факти видавання окремих осіб за другого водія-перевізника, навіть без наявності дійсного посвідчення водія у таких осіб;

3) *фальсифікація документів про інвалідність, що може варіюватися у сумі одержання неправомірної вигоди у розмірі до 12 000 доларів США*;

4) *сума неправомірної вигоди за незаконне надання права на виїзд за кордон через посередництво із залученням працівників Державної прикордонної служби України може складати до 10 тисяч доларів США*;

5) *виявлено факти зловживань з боку посадових осіб військових адміністрацій із наданням дозволу на виїзд на тимчасово окуповані території України. Зокрема, було виявлено, що сума неправомірної вигоди за безперешкодний перетин лінії розмежування на пункті пропуску Василівка Запорізької області для однієї особи варіювалася у сумі від 500 до 1500 доларів США [12; 13].*

Серед іншого, Вищий антикорупційний суд, покликаний здійснювати незалежне правосуддя у справах про корупційні правопорушення, нерідко стикається із зовнішнім тиском та політизацією, що загрожує незалежності судової влади. Ще однією проблемою є недосконалість системи кримінально-правової протидії корупційним кримінальним правопорушенням у Розділі XVII Кримінального кодексу України (далі-КК України) «Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» [14]. Логічно передбачити додаткові обтяжуючі обставини, пов'язані з умовами воєнного стану та трансформацією корупційних проявів. Варто зазначити, що відповідний Розділ КК України практично не зазнав змін із введенням воєнного стану в Україні, за виключенням положень які стосуються введення нового виду покарання – пробаційного нагляду у санкціях окремих кримінально-правових норм. Також важливим аспектом залишається забезпечення реальної підзвітності та прозорості антикорупційної політики, що відповідає вимогам ЄС щодо запровадження стандартів доброчесності та належного врядування у сфері правосуддя та публічного управління.

Зовнішня допомога, зокрема з боку міжнародних організацій і держав із ефективними антикорупційними моделями, є надзвичайно важливою. Проведені зусилля вже призвели до певного зниження рівня корупції завдяки організаційним ініціативам (створенню ключових антикорупційних інституцій), законодавчим реформам (спрямованим на запобігання корупції через

удосконалення державних механізмів) і міжнародному співробітництву (допомозі ЄС у координації антикорупційних реформ). З огляду на зазначене, вбачається необхідність вдосконалення кримінально-правового механізму протидії корупційним правопорушенням з урахуванням стандартів *acquis communautaire* та досвіду країн ЄС. Термін «*acquis communautaire*» у контексті протидії корупції в Україні має значення як інтеграційний правовий орієнтир, що визначає основні засади гармонізації національного законодавства та інституційної політики держави у сфері запобігання та протидії корупції. Під *acquis communautaire* розуміється сукупність правових норм, стандартів і практик ЄС, які мають бути прийняті, імplementовані та застосовані державами-кандидатами на членство або тими, хто прагне до тісної інтеграції з правовим простором Європейського Союзу.

У площині антикорупційної політики України *acquis communautaire* охоплює норми первинного та вторинного права ЄС, які встановлюють принципи прозорості, доброчесності та підзвітності у сфері публічного управління та фінансового контролю, зокрема директиви ЄС, що стосуються запобігання відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансування тероризму та корупційних злочинів; європейські стандарти функціонування інституцій, що забезпечують незалежність і ефективність спеціалізованих органів антикорупційної інфраструктури, таких як національні антикорупційні бюро, спеціалізовані антикорупційні прокуратури та суди; рекомендації та настанови (зокрема, GRECO – Група держав проти корупції Ради Європи), які формують найкращі практики у сфері превенції та кримінального переслідування корупційних зловживань; механізми контролю та звітності, які передбачають регулярний моніторинг та оцінку ефективності реалізації антикорупційної політики, що є важливою умовою для подальшої інтеграції України у правовий простір ЄС. Таким чином, у контексті євроінтеграційного курсу України *acquis communautaire* виступає не лише формальною правовою базою для боротьби з корупцією, а й стратегічним інструментом, що сприяє побудові демократичної та правової держави, забезпечує довіру громадян і міжнародної спільноти та створює умови для сталого розвитку і зміцнення національної безпеки.

Висновки. Таким чином, імplementація *acquis communautaire* у сфері протидії корупції означає не лише формальне наближення

законодавства України до європейських стандартів, а й обов'язкове впровадження ефективних правозастосовних механізмів, що відповідають принципам верховенства права, захисту прав людини та належного врядування. У сучасних умовах це вимагає від держави системного, комплексного підходу до формування та реалізації антикорупційної політики, яка має включати як інституційні реформи (забезпечення незалежності та професійної доброчесності антикорупційних органів), так і ефективне застосування превентивних заходів, спрямованих на мінімізацію корупційних ризиків у публічному секторі. Ефективна протидія корупції в умовах правового режиму воєнного стану є не лише внутрішнім завданням державної політики, а й складовою міжнародно-правових зобов'язань України перед ЄС. Реалізація цих зобов'язань безпосередньо впливатиме на перспективи повноцінної інтеграції держави у європейський правовий простір та на зміцнення основ демократичного правопорядку в умовах післявоєнного відновлення. Водночас, зважаючи на поєднання євроінтеграційного курсу та викликів, зумовлених воєнним станом, виникає необхідність удосконалення кримінального законодавства України у сфері протидії корупції. Зокрема, пропонується: удосконалити механізм кримінальної відповідальності за зловживання статусом військовозобов'язаних осіб, зокрема шляхом уточнення складів кримінальних правопорушень у розділі XVII КК та передбачення відповідальності за фіктивні підстави для виїзду за кордон під час воєнного стану. Окрім цього доцільно передбачити у кримінально-процесуальному законодавстві спрощені та прискорені процедури провадження у справах про корупційні кримінальні правопорушення, вчинені в умовах воєнного стану, з урахуванням необхідності оперативного реагування на такі правопорушення та забезпечення відновлення справедливості. З урахуванням зазначеного, важливо також продовжувати активну співпрацю з міжнародними партнерами, зокрема у межах програм технічної та експертної допомоги, для забезпечення належної імplementації *acquis communautaire* та ефективного застосування сучасних антикорупційних інструментів. Це дозволить не лише посилити кримінально-правовий захист суспільства від корупційних загроз, а й стане важливим кроком до сталого розвитку України та її інтеграції у спільний європейський правовий простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Treaty on European Union (TEU) / Maastricht Treaty. Signed in: Maastricht (the Netherlands) 7 February 1992. Entry into force: 1 November 1993 (Accession criteria (Copenhagen criteria). Art. 2, 49. URL: <https://surl.lu/yxnjzfz>
2. Мазаракі А., Мельник Т. Mazaraki A., Melnyk T. Співробітництво України з ЄС у сфері запобігання й протидії корупції. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 2. С. 4–33. Серія. Юридичні науки. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2023\(127\)01](https://doi.org/10.31617/3.2023(127)01)
3. Юзікова Н.С., Корнякова Т.В., Хом'яченко С. І. Антикорупційна політика України відповідно до *acquis communautaire* Європейського Союзу. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 2. 2024. С.169–176. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.2.29>
4. Войтенко Ю. Європейська практика боротьби з корупцією: досвід для України в рамках євроінтеграційних процесів. *Науковий журнал «Політикус»*. Випуск 4–2. 2022. С. 29–33. DOI: <https://surl.li/twrsdz>
5. Конституція України (*Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996. № 30, ст. 141). URL: <https://surl.lu/ucopag>
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Україна, Європейський Союз, Євратом [...]; Угода, Список, Міжнародний документ від 27.06.2014. URL: <https://surl.lu/hnwzid>
7. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
8. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 06.02.2023 р. № 58/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58/2023#Text>
9. Головацький О. Судові реформи в Україні: аналіз результатів та очікування. *Юридична газета online*. № 22 (728). 2020. URL: <https://surl.li/bisvma>
10. Про Вищий антикорупційний суд. Закон України від 07.06.2018 № 2447-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>
11. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
12. Як покласти край корупції на кордоні під час війни. URL: <https://argumentua.com/novini/yak-poklasti-krai-oorupts-na-kordon-p-d-chas-vini>
13. Корупційні схеми та ризики під час виїзду з України в умовах воєнного стану – Київ, Національне агентство з питань запобігання корупції, 2022.
14. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Клочко А.М., Зеленський О.М. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

У статті висвітлені проблеми кримінально-правової протидії корупційним кримінальним правопорушенням в Україні. Визначено, що необхідність посилення заходів боротьби з означеним явищем пов'язана із забезпеченням рівних можливостей всіх членів суспільства та активізацією євроінтеграційних процесів. Дія правового режиму воєнного стану в Україні супроводжується появою нових видів внутрішніх і зовнішніх загроз. Проте, у цих умовах посилилася підтримка європейського співтовариства у прагненні України набуття повноцінного членства у ЄС. Встановлено, що зовнішні небезпеки пов'язані здебільшого із загрозами територіальній цілісності країни, а внутрішні зумовлені трансформацією корупції у нових проявах. Європейська інтеграція є ключовим зовнішньополітичним вектором розвитку України, що вимагає оптимізації національного законодавства відповідно до *acquis communautaire*. Боротьба з корупційними зловживаннями в Україні має сприйматися як обов'язковий критерій відповідності Копенгагенським вимогам. Зобов'язання у межах цього процесу обумовлюють прозорість та незалежність антикорупційної системи. У статті запропоновано окремі рішення щодо оптимізації положень Розділу XVII Кримінального кодексу України «Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг», спрямовані на посилення кримінально-правової протидії корупційним діянням. Підсумовано, що незважаючи на розгалужену антикорупційну інфраструктуру, ефективність протидії корупційним зловживанням залишається недостатньою, що зумовлює визначення факторів, стримування ефективної діяльності цих органів як суб'єктів протидії корупції. Виявлено, що вплив воєнного стану істотно ускладнив реалізацію антикорупційної політики, що підтверджує необхідність її своєчасного переосмислення.

Ключові слова: корупційні кримінальні правопорушення, неправомірна вигода, кримінально-правова охорони, євроінтеграція, трансформація.

Klochko A.M., Zelenskyi O.M. PROBLEMS OF CRIMINAL LAW COUNTERACTION TO CORRUPTION OFFENSES IN THE CONTEXT OF INTENSIFIED EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES IN UKRAINE

The article highlights the issues related to the state of criminal law counteraction to corruption-related criminal offenses in Ukraine. It is established that the need to strengthen anti-corruption measures in society is driven both by the imperative of ensuring justice and equal opportunities for all citizens, and by the intensification of European integration processes within the state. Systemic corruption in Ukraine remains one of the principal threats to national

security. The complex period that Ukraine is currently undergoing- marked by the emergence of new types of both internal and external threats and the enforcement of the legal regime of martial law – has, nonetheless, strengthened the trust and support of the European community for Ukraine’s aspiration to obtain full membership in the European Union in the near future. While external threats are primarily associated with challenges to the territorial integrity of the state, internal threats stem from both the transformation of certain forms of corrupt practices and the emergence of new manifestations of this type of criminality. European integration is a key foreign policy and legal development vector for Ukraine, which requires a substantial transformation of national legislation in accordance with *acquis communautaire*. In this context, combating corruption-related criminal offenses must be viewed not only as an internal institutional priority but also as a mandatory criterion for compliance with the Copenhagen criteria for EU membership. Ukraine’s obligations within this integration process necessitate the ensuring of transparency, efficiency, and independence of the national anti-corruption system, even under conditions of wartime. The establishment of adequate legal mechanisms for countering corruption, the safeguarding of the operational capacity of specialized anti-corruption institutions, and the provision of international monitoring and partnership support are critically important conditions for maintaining the momentum of the state’s European integration trajectory. The article proposes certain legal solutions aimed at optimizing provisions of Chapter XVII of the Criminal Code of Ukraine, titled “Criminal Offenses in the Sphere of Official and Professional Activity Related to the Provision of Public Services.” It is summarized that despite the existence of a well-developed anti-corruption infrastructure in Ukraine – including the activities of such bodies as the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine (NABU), the National Agency on Corruption Prevention (NACP), the Specialized Anti-Corruption Prosecutor’s Office (SAPO), and the High Anti-Corruption Court (HACC) – the effectiveness of criminal law counteraction to corruption remains insufficient. This necessitates the identification and analysis of a set of factors that hinder the effective performance of these institutions. The impact of martial law has significantly complicated the implementation of anti-corruption policy due to the shift in national priorities, the temporary restriction of certain democratic procedures, and the need to reallocate public finances toward ensuring the effective functioning of all areas of societal life and safeguarding national security and territorial integrity. These circumstances create favorable conditions for corrupt practices, necessitating a reconsideration of the state’s criminal law policy.

Key words: corruption-related criminal offenses, unlawful benefit, criminal law protection, European integration, transformation.